

ктів в нормативних документах. Це необхідно для можливості дифереціації конфліктних ситуацій, що виникають на підприємстві.

Невідкладного законодавчого обумовлення потребує термін позовної давності визнання процесу набуття права власності на об'єкт господарювання, що супроводжувався порушенням. Зокрема, в ряді європейських держав закріплено право *de minimis*, за яким враховується серйозність порушення та загрозу стабільності майнового обороту, суд може прийняти рішення про недоцільність визнання юридичної особи недійсною та дати можливість керівництву у певній термін виправити виявлені порушення [2, с.136].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином досліджено сферу нелегальної приватизації, фіктивного банкруства та рейдерства в Україні, що дозволяє зробити висновок про їх значний негативний вплив на рівень економічної безпеки підприємств промисловості, які є одними із найпривабливіших об'єктів для ворожих поглинань та захоплень. Наступним кроком у дослідженні даної проблеми повинно бути з'ясування шляхів протидії рейдерства з врахуванням міжнародного досвіду.

Список використаних джерел

1. Федоров А.Ю. Рейдерство и корпоративный шантаж (организационно-правовые меры противодействия). – Волтерс Клувер, 2010. – 286 с.
2. Рейдерство: витоки, процедури, способи запобігання: Монографія / О.А. Бурбело, Г.В. Козаченко, Ю.С. Погорелов, С.О. Бурбело. МВС України, Луганський державний університет внутрішніх справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2012. – 184 с.
3. Сучасне українське рейдерство віртуозне і цілком законне. Роз'яснення експерта [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://antiraidер.ua/ucp_mod_ucp_sit_e_arts_show_298.html.
4. Максимович Г.М. Рейдерство: основні схеми здійснення та способи захисту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=1732>.
5. Желнорович А.В. Рейдерство в России – показатель институционального дефицита российской экономики / А.В. Желнорович // Российская юстиция. – 2007. – № 8. – С. 15-23.

Summary. *This paper investigates the problem of raiding in Ukraine as one of the major threats to national security and economic security of industrial enterprises. The focus is on the interaction of raiding and corruption in the domestic space, causes of hostile takeover, raider group structure and process of its work. Recommended as a first measure to combat raiding with changes in legislation.*

Key words: *raid, the threat of economic security, industry.*

УДК 338.432: 330.341

Крисанов Д.Ф., д.е.н., професор

ДУ «Інституту економіки та прогнозування НАН України»

ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

В статті систематизовано виклики та проблеми, породжені процесами глобалізації, інтернаціоналізації та європейської інтеграції у міжнародному і національному вимірах, а також стосовно специфіки аграрного сектора України. Розкрито механізми впливу процесів зовнішнього середовища на розвиток підприємств аграрного сектора. Розроблено пропозиції, спрямовані на вирішення гострих проблем та адекватної реакції на сучасні виклики з метою їх подолання й підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання в мінливих економічних умовах.

Ключові слова: *глобалізація, аграрний сектор, наслідки і проблеми, механізми подолання викликів.*

Вступ. Одним із найважливіших каталізаторів розвитку суспільства, економіки, міжнародних та інших відносин у всьому світі за нинішніх умов виступає глобалізація. Стосовно України глобалізація, як і будь-які інші зміни (явища, процеси, події), породжує виникнення низки нових викликів і проблем, позитивних ефектів і негативних наслідків, що постають перед державою, суспільством, національним господарством, його окремими сферами і галузями, регіонами, районами, поселеннями тощо. Усі вони накладаються, по-перше, на існуючу систему економічних, фінансових, соціальних, демографічних, регіональних та інших відносин в українському суспільстві, по-друге, – на наслідки та проблеми, що залишились у спадок від попередніх трансформацій і зрушень, а по-третє, – породжують «другу хвилю» різнопланових викликів, проблем і наслідків з достатньо неоднозначними та суперечливими перспективами їх подолання, обмеження або унеможливлення повторення в майбутньому.

Результати проведених досліджень та невирішені проблеми. Теоретичні засади і прикладні аспекти глобалізації на різних рівнях та у різних вимірах (глобальному, регіональному, національному) досліджували О. Білорус, В. Геєць, П. Саблук, В. Власов [1; 2] та ін. Розвиток аграрного сектора економіки України та сільської складової суспільства були об'єктом дослідження для О. Онищенко, В. Юрчишина, О. Бородіної, І. Прокопи, О. Попової [3-7] та ін. Однак, посилення залежності вітчизняного аграрного сектора і сільського розвитку від глибини, темпів і масштабів глобалізаційних процесів, від впливу екзогенних та ендегенних чинників вимагає більш глибокого дослідження трансформацій та аналізу змін і зрушень, що відбуваються унаслідок цього, а також об'єктивного оцінювання його вкладу у вирішення продовольчої безпеки країни й усього світу.

Виклад основного матеріалу. Оскільки об'єктом нашого дослідження є трансформації та зрушення, які відбуваються під впливом глобалізації, то доцільно привертати увагу до економічної складової цього процесу. Економічна глобалізація - це формування глобальних ринків і стратегій поведінки, корпорацій і міжнародних фінансово-економічних інститутів, перспектив формування принципово нових економічних стосунків і типів господарств [8, с. 20]. Вважається, що глобалізація не тільки породжує виклики, зміни і проблеми, але й сприяє прискоренню зрушень та поширенню на інші території [9, с. 8-9]. Стосовно всього світового співтовариства і середовища його проживання виклики і проблеми, що виникають у процесі поширення глобалізації, включають найприкметніші з них:

- високі темпи приросту населення на планеті;
- загострення екологічних проблем в усьому світі;
- поширення фінансово-економічної кризи на світове господарство;
- збільшення розриву між економічно розвиненими і відсталими країнами, посилення розшарування між багатими, бідними і маргінальними верствами суспільства;
- загострення господарських, соціальних, аграрних, демографічних та інших проблем в економічно слабкорозвинених країнах;
- зростання дефіциту продовольства та загрози продовольчої кризи;
- збільшення контингенту голодуючих (нині понад один млрд осіб);
- підвищення попиту та зростання цін на продовольчу продукцію;
- формування глобальних продовольчих ринків та посилення їх впливу на регіональні й місцеві ринки різних країн;
- розширення кількості міжнародних корпорацій та інтегрованих агропродовольчих формувань, що спеціалізуються на виробництві харчової продукції, та збільшення її частки у структурі продовольчих ресурсів країн тощо.

Російські вчені вважають, що механізми глобалізації включають такі основні форми, напрями і процеси [10, с. 6-7]:

- прями іноземні інвестиції в національну економіку, що включає створення компаній з метою розширення виробничих потужностей на основі впровадження сучасних зарубіжних технологій та імпорту сировини;
- торгова інтеграція країн з метою обмеження впливу протекціонізму, який проявляється через систему тарифів (податків на імпорт і експорт), квот, субсидій і ембарго, при експорті й імпорті продукції;
- злиття та поглинання компаній: горизонтальна (інтеграція компаній, що випускають однойменну продукцію); вертикальна (об'єднання компаній, з яких одна є постачальником сировини для іншої); паралельна (об'єднання компаній, що випускають взаємозв'язані товари, наприклад, взаємодоповнюючий асортимент молочних виробів).

Розвиток аграрного сектору України проходить під впливом різнопланових і суперечливих трансформацій, що відбуваються у зовнішньому середовищі і накладаються на внутрішні проблеми та супроводжують суб'єктів підприємництва у процесі їх виробничо-господарської діяльності. У зовнішньому середовищі можна виділити процеси глобалізації, інтернаціоналізації, європейської інтеграції тощо, які то співпадають за вектором дії, то відбуваються поодиночі, а також з певним лагом (розривом) у часі. Унаслідок високої потенційної сили вони підпорядковують своєму впливу або ж безпосередньо провокують зміни у внутрішньому середовищі України, в її аграрному секторі та на конкретних підприємствах. Вплив також здійснюється і на мікросередовищі, в якому функціонують та проводять свою виробничо-господарську діяльність суб'єкти підприємництва. Симбіоз вищезгаданих процесів, впливів і наслідків попередніх зрушень, по-перше, спровокував відродження та загострення „законсервованих» і появу нових проблем, а по-друге, виникнення сучасних викликів. Стосовно аграрного сектору проблеми можна систематизувати за такими напрямками:

- незавершений та декларативний характер чинної нормативно-правової бази розвитку аграрного сектору, її невідповідність сучасним реаліям;
- невідповідність державної підтримки принципам рівності суб'єктів підприємницької діяльності усіх форм власності й господарювання;
- відсутність ефективних механізмів державно-приватного партнерства;
- низький рівень бюджетного фінансування наукової та інноваційно-технологічної діяльності, що проводиться в галузях аграрного сектору;
- дефіцит наскрізних інноваційних розробок у сфері продовольчих товарів (аграрна сировина + технології перероблення = готова харчова продукція);
- зародковий етап формування системи державного ринкового нагляду й контролю за безпечністю та якістю харчової продукції;
- висока зношеність основних засобів підприємств аграрного сектору;
- переважання традиційних технологій перероблення сировини та невідповідність застарілого асортименту продовольчих товарів сучасним вимогам й смакам споживачів та ін.

Водночас, під впливом глобалізації і прагнення України інтегруватись в Європейський Союз, перед аграрним сектором економіки постали та посилюються, унаслідок запізнення із їх розв'язанням, наступні виклики:

- загострення потреби переходу до розвитку V-VI технологічних укладів (харчова промисловість представлена галузями IV та, частково, III і лише в зародковому стані – V технологічного укладу);
- загострення унаслідок почастищення природних катастроф і форс-мажорних обставин проблеми продовольчої безпеки, але не стільки в Україні, як у світі;

- нагальна необхідність підняти вітчизняні наукові, техніко-технологічні та науково-інноваційні розробки до рівня світових аналогів і навіть вище;
- загострення необхідності дотримання вітчизняною продовольчою продукцією вимог європейських і міжнародних нормативних документів;
- збільшення розриву у технічному та інноваційно-технологічному рівнях між підприємствами з вітчизняним та іноземним капіталами та ін.

Водночас, наведений перелік проблем та викликів, спровокованих або активованих під впливом поширення процесів глобалізації на аграрний сектор вітчизняної економіки, не є вичерпним. Більш того, на прикладі окремих з них доцільно розкрити механізми зародження, розвитку та поширення суперечливих наслідків на зовнішнє середовище, в якому функціонують сільськогосподарські та переробно-харчові підприємства, та їх роль в активізації позитивних змін у виробничому потенціалі підприємств.

Необхідно підкреслити, що виникнення та поширення в аграрному секторі високо-технологічних, нано-, біо- та інноваційних виробництв об'єктивно проковує „асиметричні шоки” у середовищі суб'єктів підприємництва, зокрема, у харчовій промисловості. Йдеться про те, що переробно-харчові підприємства, які перебувають у власності суб'єктів господарювання з іноземним капіталом, у свій час здійснили глибоку інноваційно-технологічну модернізацію виробничої бази, провели реінжиніринг бізнес-процесів у відносинах між внутрішніми підрозділами підприємств та впровадили ERP-системи для автоматизації управління їх ресурсами в режимі реального часу, і, таким чином, створили необхідні передумови для випуску харчової продукції нового покоління, або ж традиційних виробів, але з інноваційними характеристиками. Водночас, більшість підприємств із вітчизняним капіталом фактично підтримує і продовжує експлуатувати застарілий техніко-технологічний потенціал, на якому виробляється традиційний асортимент харчової продукції. Прикметні відмінності охоплюють сучасність технологій і культуру виробництва, професійну підготовленість персоналу і морально-психологічний клімат у колективі, асортиментний ряд і конкурентоспроможність продукції та ін. Зазначимо, що пропорція між суб'єктами господарювання із іноземним та вітчизняним капіталом у харчовій промисловості нині становить один до шести, але підприємств із іноземними інвестиціями, що справляють помітний вплив на економічну ситуацію в галузі, як правило, у 2-3 рази менше.

За таких умов вітчизняні підприємства не мають можливостей провести модернізацію наявного виробничого потенціалу, а тому буде продовжуватись безсистемна оптимізація їх структури за принципом «виживає хто як може». І ці процеси будуть змінювати не тільки структуру виробників, але й структуру та безпечність і якість виробленої ними продукції.

Йдеться про те, що під впливом процесів оптимізації та поляризації відбувається, з однієї сторони, зменшення кількості суб'єктів господарювання загалом, а з другої, - зростання частки продукції, що випускається великими й середніми підприємствами. Наприклад, за 2002-2012 роки кількість переробно-харчових підприємств скоротилася майже на 40% (до 5678 од.), з них великих і середніх – удвічі (лише за 2010-2012 роки – на 80 суб'єктів господарювання), а їх частка – знизилася на 6,5% (до 22,2%). Скорочення у зазначеному періоді у півтора рази кількості малих підприємств і мікропідприємств практично не вплинуло на частку продукції, яку вони продукують: у 2000 і 2012 рр. вона була однакова – 4,5%. І цьому є об'єктивне пояснення: за вказаний період показник валового доходу малих підприємств (МП), при перевищенні якого суб'єкт господарювання переходить у групу середніх, зріс на порядок (з 500 тис. євро (тобто, по нинішньому курсу, з 7 млн) до 70 млн грн), але ж обсяги продукції за цей період у

поточних цінах збільшилися лише у п'ятеро [11, с. 342; 12, с. 137]. Тобто, якщо вирівняти динаміку підвищення значення встановленого за законодавством показника валового доходу для малих підприємств з динамікою збільшення обсягів реалізованої продукції, то частка МП у її складі зменшиться практично удвічі (до 2%).

За нинішніх умов конкурентоспроможність вітчизняних аграрних і переробно-харчових підприємств та вироблюваної продукції на закордонних ринках може бути забезпечена лише на основі дотримання вимог нормативних документів, які чинні в ЄС, СОТ та інших регіональних і міжнародних організаціях, що мають відношення до проблем виробництва, постачання, забезпечення та споживання продовольчих ресурсів. Однак, оскільки впродовж останніх десяти років зношення основних засобів у харчовій промисловості перевищувала 45%, то є необхідні підстави стверджувати щодо законсервованості техніко-технологічної відсталості переробно-харчового виробництва. Це не значить, що в переробній сфері аграрного сектора ніяких змін не відбувалося – навпаки, вони проходили, але не відзначалися широкомасштабним характером. У реальному часі вони підкріплювалися недостатніми обсягами інвестицій і носили переважно точковий, тобто, локальний характер, і тому не спроможні були істотно вплинути на ситуацію в харчовій промисловості в цілому.

Інша складова - підвищення вимог до безпечності та якості продовольчої сировини і харчової продукції в умовах перенесення центра ваги у зовнішньоекономічній діяльності на європейський та світовий вектори об'єктивно спонукало до прискорення проведення робіт по розробленню та впровадженню на підприємствах харчової і тютюнової промисловості систем управління якістю, безпечністю, екологічного управління. Наразі ж ситуація така, що лише половина великих і середніх підприємств харчової і тютюнової промисловості (із майже 1,3 тис.) забезпечені вищеперахованими сучасними системами управління, яких у сукупності налічується одна тисяча (великі виробники впроваджують по кілька систем управління) [13, с. 6-7]. Отже, у цьому випадку глобалізація загострює проблему технологічної відсталості, а також техно-регуляторної обмеженості вітчизняної харчової промисловості та спонукає суб'єктів господарювання до активних практичних кроків на цьому шляху. Мається на увазі запровадження сучасних форм організації виробництва в агропродовольчому ланцюзі за принципом «з лану до столу» та впровадження вищезазначених систем в усі його ланки: виробництво сільськогосподарської сировини, її перероблення, доставку дистриб'юторам та реалізацію споживачам.

Водночас, у тих галузях, де іноземні інвестори проводять свою діяльність впродовж тривалого часу і туди були спрямовані значні обсяги інвестицій, збільшення розриву між суб'єктами господарювання з різним походженням капіталів нерідко має своїм наслідком технологічне й економічне банкрутство вітчизняних підприємств. Цьому сприяло також й наявність інших причин: дефіцит сировини, збитковість виробництва, недотримання вимог безпечності та низька якість готової продукції тощо. Найпоказовішими є наступні приклади:

- тютюнова промисловість з 1993 р. залучила 133 млн дол. США (пік у 2009 р. – 170 млн) іноземних інвестицій (на одне підприємство – понад 11 млн) і це забезпечило докорінну модернізацію шести (із 33 у 2000 р.) потужностей. Усі підприємства із вітчизняним капіталом у стані депресії: частина повністю зруйновані, простоюють - п'ять і лише 2-3 виробників епізодично працюють, що пояснюється їх технологічною відсталістю, дефіцитом тютюносировини;
- промисловість по виробництву напоїв залучила півтора млрд дол. США (лише у 2012 р. – понад 600 млн) іноземних інвестицій (на одне підприємство –

понад 11 млн). Це дозволило «з нуля» спорудити більше двох десятків підприємств із використанням зарубіжних технологій та модернізувати кілька десятків діючих потужностей. Частина вітчизняних підприємців також спромоглася модернізувати виробничий потенціал, але з 2005 р. понад 200 виробників знято з обліку унаслідок припинення господарської діяльності;

- оліє-жирова промисловість залучила понад 440 млн дол. США (лише у 2012 р. – понад 300 млн) іноземних інвестицій (на одне підприємство – 10 млн). Це дозволило спорудити кілька нових та модернізувати більше двох десятків діючих підприємств галузі. Водночас, майже двісті малих і середніх потужностей припинили виробничу діяльність. Зараз півтора десятка транснаціональних корпорацій володіють 70% ринку виробів з олії.

Але найбільші втрати, унаслідок накладання глобалізаційного процесу на зовнішнє та внутрішнє несприятливе мікросередовище підприємств, понесли такі види економічної діяльності: виробництво інших харчових продуктів – близько 600 виробників; виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів – понад 400 од.; виробництво молочних продуктів та морозива – більше 270 од.; перероблення та консервування овочів та фруктів – близько 200 од.; виробництво готових кормів для тварин – майже 70 од. та ін. Зазначимо, що це результат впливу комплексу негативних чинників, однак і роль глобалізації достатньо помітна.

За таких умов відбувається концентрація найпривабливіших видів економічної діяльності в середовищі зарубіжних інвесторів і це спонукає до прийняття відповідних запобіжних заходів з метою недопущення їх руйнації або ж надмірного використання природно-ресурсного потенціалу (наприклад, зайняття під вирощування олійних культур 30-40% земельних ресурсів, що значно перевищує показник згідно з вимогами сівозмін – 12-15%).

У будь-якій економічній системі основною одиницею в проведенні виробничо-господарської діяльності та забезпеченні досягнення запланованих результатів виступає підприємство. Водночас, майже половина сільськогосподарської продукції виробляється в секторі селянських господарств, а 40% з неї поступає на промислове перероблення. Зокрема, молокопереробні підприємства практично на 80% забезпечуються сировиною із особистих селянських господарств, м'ясопереробні потужності – практично наполовину, олієдобувні – майже на чверть. У цьому зв'язку загострюється проблема нарощування виробництва продовольчої сировини на основі розвитку промислових форм аграрного бізнесу, зокрема: сімейних ферм по виробництву молока та відгодівлі ВРХ, вирощування продукції рослинництва на основі впровадження агроіндустріальних технологій, розширення міні-тепличних господарств з використанням тепла від біореакторів, виробництво органічної сільськогосподарської продукції, постачання екологічно чистої продукції для виробництва продуктів дитячого і дієтичного харчування тощо.

Це стосовно окремих складових із сукупності проблем і викликів, що були породжені або ж підняті на поверхню із забуття. Водночас, необхідно запроваджувати наукові підходи при визначенні напрямів та обґрунтуванні механізмів, які спрямовуються на забезпечення вирішення назрілих проблем та своєчасне реагування на нові виклики. До них відносяться:

- незадіяні повною мірою можливості вітчизняного наукового та науково-інноваційного потенціалу, який обслуговує галузі аграрного сектора;
- відносно високий потенціал природної родючості сільськогосподарських угідь та аквакультури відтворувальний потенціал внутрішніх водойм;

- значні потенційні можливості для розширення виробництва органічної сільськогосподарської продукції;
- дуже низька частка продукції з інноваційними характеристиками, а отже – ємна ніша для насичення безпечними та якісними продовольчими товарами;
- розширення попиту споживачів на органічну сільськогосподарську продукцію на вітчизняному, європейському та світовому ринках;
- періодичне покращання інвестиційного клімату, що сприяє розширенню трансферту закордонних технологічних, організаційних, маркетингових, логістичних інновацій, інформаційно-комп'ютерних технологій тощо;
- розширення попиту на продовольство в світі та посилення ролі України в створенні його стратегічних запасів для задоволення голодуючого населення;
- підвищення ролі іноземних інвесторів у нарощуванні виробництва харчової продукції відповідно із вимогами європейських та світових стандартів;
- розширення діяльності технологічних парків, університетів дослідницького типу, науково-інноваційних, інноваційних і впроваджувальних центрів у галузях та на підприємствах аграрного сектора економіки тощо.

Висновки

Глобалізація здійснює різноплановий вплив на розвиток галузей і підприємств вітчизняного аграрного сектора: в одних випадках супроводжується виникненням гострих проблем та появою нових викликів, а в інших – гальмуванням позитивних зрушень та підсиленням деструктивних процесів. Їх успішне подолання пов'язане із залученням сучасних механізмів та інструментів, спрямованих на забезпечення переходу на інноваційну модель розвитку з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектора та виробленої ними продукції. Для цього, з однієї сторони, повинні бути задіяні приховані резерви та незатребувані потужності, а з іншої, - можливості науково-інноваційного потенціалу, що працює на потреби вітчизняного аграрного сектора, а також сучасні зарубіжні технологічні та інші інновації.

Список використаних джерел

1. Білорус О.Г. Глобальна продовольча безпека: Монографія / О.Г. Білорус, М.В. Зубець, П.Т. Саблук, В.І. Власов. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 480 с.
2. Гесць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / Валерій Михайлович Гесць; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. НАН України. – К., 2009. – 864 с.
3. Онищенко О.М. Господарства населення: продуктивність, ефективність, перспективи / О.М. Онищенко. – К.: ІЕ НАНУ, 2003. – 100 с.
4. Юрчишин В.В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох / В.В. Юрчишин. – К.: Наукова думка, 2009. – 366 с.
5. Прокопа І.В. Господарства населення в сучасному аграрному виробництві і сільському розвитку / І.В. Прокопа, Т.В. Беркута. – К.: ІЕП НАНУ. 2011. – 240 с.
6. Попова О.Л. Сталій розвиток агросфери України: політика і механізми/Ольга Леонтіївна Попова; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 352 с.
7. Теорія, політика та практика сільського розвитку/ за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НАНУ О.М.Бородіної, д-ра екон. наук, чл.-кор. УААН І.В.Прокопи; НАН України; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2010. – 376 с.
8. Воронкова В.Г. Місце і роль України в глобалізаційних процесах сучасності / В.Г. Воронкова // Гуманітарний вісник ЗДІА. Вип. 37. – 2009. – С.16-32.
9. Крисанов Д.Ф. Глобалізація в агросфері України: передумови, чинники та наслідки/Д.Ф.Крисанов, Л.О.Удова, О.М.Варченко, А.С.Даниленко//Вісник аграрної науки. - 2012. - №12. – С. 8-14.
10. Соболев О.С. Процессы глобализации мировой экономики и их влияние на ВВП развивающихся стран, России и агропродовольственный рынок /О.С.Соболев // Глобализация и

- аграрная экономика России: тенденции, возможные стратегии и риски. – М.: ВИАПИ им. А.А.Никонова: «Энциклопедия российских деревень», 2011. – С. 5-7.
11. Діяльність суб'єктів господарювання у 2012 році. Стат. збірник / Держстат України. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2013. – 787 с.
 12. Діяльність суб'єктів малого підприємництва у 2012 році. Стат. збірник / Держстат України. – К.: ТОВ «Август Трейд», 2013. – 141 с.
 13. Крисанов Д.Ф. Системи технічного регулювання Європейського Союзу, України та Митного Союзу: напрями їх зближення, можливості звуження невідповідності та зменшення асиметричності / Д.Ф. Крисанов. – Економіст. – 2014. - № 2. – С. 4-10.

***Annotation.** In the paper the problems and challenges generated by globalization, internationalization and European integration in the international and national dimensions, as well as on the specifics of the agricultural sector of Ukraine. The mechanisms influence the processes of the environment on development of agricultural sector. The proposals to address critical problems and adequate response to the challenge with the aim of overcoming them and improve the competitiveness of businesses in a changing economic environment.*

***Key words:** globalization, agriculture, consequences and problems, mechanisms to overcome challenges.*

***Summary.** Globalization provides various influence on the development of industries and enterprises of the domestic agricultural sector: in some cases accompanied by the emergence of acute problems and the emergence of new challenges, and in other - inhibition of positive developments and strengthening of destructive processes. Their success in overcoming connected with attraction of modern mechanisms and instruments aimed at ensuring the transition to innovation model of development with the purpose of increase of competitiveness of agricultural enterprises and their products. To do this, on the one hand, should be involved hidden reserves and unused capacity, and on the other, the possibility of scientific-innovative potential, which works on the needs of the domestic agricultural sector, as well as modern foreign technological and other innovations.*

УДК 33.334.021

*Лихолат С.М., к.е.н., доцент
Яцик М.Р., викладач*

Львівський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Розглянуто можливості створення системи оптимізації ринкових рішень щодо розвитку малого підприємництва в Україні. Надамо методичні рекомендації щодо стабілізації малого підприємництва.

***Ключові слова:** підприємництво, конкурентоспроможність, економічна безпека, персонал, ділова активність, пільги.*

Недосконала система підтримки підприємницької діяльності в Україні гальмує не лише розвиток підприємницького руху, обмежує створення нових робочих місць, перешкоджає надходженню податків до бюджету держави, деформує межі і можливості економічної безпеки суб'єктів господарювання але й перешкоджає розвитку держави. Немаловажним є той факт, що в економічно розвинених країнах понад 50% валового внутрішнього продукту формує саме мале підприємництво, яке в свою чергу забезпечує робочим місцями близько 70% економічно активного населення паралельно підтримуючи стосунки в рамках субконтрактних відносин з великими підпри-